

משנה מסכת ביכורים פרק ג משנה א

[*] כיצד מפרישין הבכורים יורד אדם בתוך שדהו ורואה תאנה שבכרה אשכול שביכר רמון שביכר קושרו בגמי ואומר הרי אלו בכורים

3

במדבר פרשת שלח פרק יג פסוק כג

ויבאו עד-נחל אשכל ויקרתו משם זמורה ואשכול ענבים אחד וישארו במוט בשנים ומן הרמנים ומן התאנים:

ח' הרמ"ז- ר' מנחם זעמבא ס"נ

4

איתא בשם האריז"ל דמצות הבאת הביכורים היא תיקון לחטא המרגלים. דהרי המרגלים הוציאו דבת על הארץ ומצות ביכורים ניתנה משום חיבת הארץ. והוסיף ע"ז הרמ"ז צ"ל רמז לזה במשנה בביכורים (ג:א)..הנה מוזכרים כאן השלשה מינים המוזכרים גם אצל המרגלים שאותם הם הביאו מארץ ישראל. והריז להקטיר ושבניהו.

ויהם כלז את העס אל תשה. ופירש רש"י ז"ל, וכי זו כלזד עשה לנו זן עמרס והלא קרע לנו את הים והוריד לנו את המן והגז לנו את השליו. רפוי לשום לז מדוע לא הזכיר מה שהולחנו ממזרים, ונפרט כי יליאת מזרים היתה קודמת לכל אלו? ויותר קשה, כי צ"ס (סוטה דף ל"ה) איתא ג"כ, והולחנו ממזרים, ח"כ תגדל הקושיא על רש"י ז"ל, מדוע השמיט זאת אשר אחר והלא הולחנו ממזרים כמוצא נגמרה? "ל צס"ד, דהנה לכאורה קשה על מה שקראו אותו זן עמרס ולא צמחו משה? "ל מפני שהיה רוצה ליחסו ולומר, כמה גדולה זכותו דמנינו כי לדיק זן לדיק יותר גדולה זכותו מחי שאינו לדיק זן לדיק, כמו שאמר הקצ"ה למשה לדיק וטוב לו — לדיק זן לדיק. וכן מנינו אלל ינתה לזינו ע"ה ויעתר לו ה' ופירש רש"י, לו ולא לה, לפני שאינה דומה חפלת לדיק זן לדיק לתפלת לדיק זן רשע. וכאן היה כלז רוצה לחשוב ולומר כל אותם הנסים והנפלאות שנעשו לישראל בזכותו של משה רבינו ע"ה, וידוע, פי נס של קריעת הים נעשה בזכותו של משה, לכן כתיב אז ישיר משה, וכן ג"כ ידוע, כי המן וגם השליו היו רק בזכותו של משה, משא"כ הנס של יליאת מזרים לא ה' בזכותו של משה, כי הקצ"ה הצטיה זאת לאזרהס לזינו ע"ה ואת"כ ילאו זרכוש גדול, ה"ש, וכי זו כלזד עשה לנו זן עמרס, היינו, בזכותו הגדולה מפני שהוא לדיק זן לדיק והלא קרע לנו את הים והוריד לנו את המן ואת השליו. כל אלו נעשו רק בזכותו של משה לכן ראוי לשמוע בקולו ולא הזכיר יליאת מזרים מפני שיליאת מזרים היתה גזירה מכזר לאזרהס לזינו ולא היתה בזכותו של משה.

5
נחל
כג

6

3
131

here is an old proverb, in the finest and juiciest vernacular, which expresses a great and unfortunate truth – "As the Gentile goes, so goes the Jew." This pointed and biting comment on the Jew in exile is amply attested to by our history. The Canaanites worshipped idols – and later the Israelites did. In the middle ages, the Christians developed ascetic sects – and then some Jews propounded a form of asceticism which smacked of Christianity. The Poles and Cossacks wore a certain type of clothing, and then the Jews adopted and sanctified it and continued to wear it – even long after it had passed out of style. Whether culturally or sociologically or religiously, the Jew has often fallen prey to this form of mimicry which calls for adopting and adapting the least attractive forms and features of other peoples.

Our Sages, in the beautiful homilies they usually employ, underscore this point. In this week's biblical portion we read of the twelve meraglim (spies) who were sent to the Promised Land by Moses. Their mission was clear and to the point. They were to spy out the land and

7

16

report their findings to Moses and the people. Two of these special investigators, Caleb and Joshua, were profoundly impressed by the beauty of the land, its great possibilities and the tremendous potentials of the Israelites in developing and thriving in that country. The other ten spies, however, did not take such a sanguine approach. They were cowed by some giants they had encountered. They brought back reports which sound like a biblical version of *Jack and the Beanstalk*. Disconcerted, discouraged, and disheartened, they submitted a gloomy and pessimistic report. Now pessimism is a highly contagious disease, and soon they infected most of their fellow Jews. The results were tragic and the wrath of God was incurred. But what caused this state of affairs? The *meraglim* must have undergone some special experience which contributed to this campaign of fear and hysteria which they engendered. The Rabbis (as cited by the Baal HaTurim on Numbers 13:33) supply the "missing link" in the biblical narrative. One giant, they relate, ate a pomegranate and then threw away the shell. And then the *meraglim* climbed into that shell to seek shelter in it.

What our Sages want to indicate with this story is that the *meraglim* were people who had no self-respect. They were "golus Jews" or "shtetlanim" even before the Jews settled in Israel. Some Jews, they mean to tell us, will accept even a hollow shell, as long as it was once emptied of its life-giving pulp and after it has been discarded. Indeed, "as the Gentile goes, so goes the Jew." Twelve staunch princes of their people seeking shelter in a second-hand pomegranate shell! What a shame and disgrace; what a notorious self-debasement! And the Bible itself does not fail to predict the results of an attitude of this sort. By their own testimony, the *meraglim* indict themselves when they say, "And we were in our own eyes as grasshoppers, and so we were in their eyes" (Numbers 13:33). Certainly! For if a man thinks of himself as no more than an insignificant insect, it is the inviolable law of nature that his fellows think of him as being no more than a mere grasshopper. If a man is willing to cringe in the pomegranate shells thrown to him, then, thrown to him they will indeed be.

That lesson of self-respect, of not accepting the shells of strange ideologies, of not dancing to someone else's tune, is something which

must be impressed upon us with all firmness. A glaring example of that lack of self-respect we Jews display on occasion happened some short while ago when a Jewish mayor of a Jewish city in the Jewish state visited this city. The bus driver of that mayor's city demanded of him, legitimately, that they be granted their one day off on Shabbat. The mayor of Haifa agreed that they deserve a one-day-a-week respite – but not on Shabbat! Any day, but not Shabbat! Here is a man who has done his utmost to keep the streets of his city clean and the avenues of his soul muddy. And leaving aside the fact that the voices raised in protest were few and far between, the committee selected to lay out the welcoming mat to this mayor, saw fit to do him honor with a non-kosher reception. Again the protests were feeble when a storm should have been raised and when every pulpit in the country should have thundered against this unmitigated *chutzpah* and brazen effrontery and presumptuousness.

Why was there no open and clear repudiation of this sort of arrogant audacity? Because, I firmly believe, we had buried our heads in the empty shell of nationalism thrown to us by others. Nationalism can be Jewish too. But only when it is vested with the holiness and sanctity and spirit which is typical of our people. Nationalism without these elements – secular nationalism – is only a hollow shell of an idea which was already out of vogue and being discarded by others when we picked it up. The real lovers of Zion were those who did protest this travesty. The others were, and are, not. How can we expect the respect of others for our people and our religion, if we do not manifest any respect for them?

One can cite example after example of Jews, especially American Jews, indulging in sycophantic mimicry and imitation of everything which tastes of non-Jewish sophistication. This month of June is particularly appropriate for mention of some of the more flagrant examples of Jews adopting Christological ceremonies and features and integrating them in the marriage ceremony. The notorious "double-ring" ceremony, for one, is a Gentile ritual which seems to have some fascination for some Jews. Or take some modern authors – and here I have in mind one of the finest books on Judaism expounded in modern terms ever to appear – who mar otherwise excellent remarks by constant and consistent reference to a "Judeo-Christian" tradition. Here too one detects an

מ (4)

attempt, however unconscious, to cringe and beg acceptance from the non-Jew by hiding in the discarded shells of their pomegranates.

One wonders what happened to our Jewish pride and self-respect. We appeal not for vanity, but for self-respect; not for the negation of others, but for the affirmation of ourselves – for the free expression of our desire to pick our own fruit and not grovel in the waste baskets of others for mere shells long discarded. When that day comes, Israel will be ours indeed in the fuller, more meaningful sense. Then we will have gained more than a land – we will have won back ourselves.

ועל. ובספר נחלה לישראל לגדול אחד מארץ ישראל, שנפטר עוד בשנת תרכ"א, הביא את דברי בעל חסד לאברהם הנ"ל, והוסיף עוד על זה בזה"ל: הרי להדיא איך אין אנו מבינים עפ"י ראות עינינו הגשמי את יושבי ארץ ישראל, כי אדם יראה לעינים וה' יראה ללבב. א"כ אין אנו יכולים לדון ולבנות את אישים פרטיים וכש"כ הכלל, אפילו אנו רואין מהם אשר לא הוטב בעינינו ולא טוב עשה בתוך עמיו, עכ"ל. ואני מוסיף עוד על דבריו - וכש"כ כשאנו רואים בדברי חז"ל שמעשיהם רצויים לפני המקום, דודאי אסור לדבר עליהם טרה. וכל מי שאינו נוהר בזה ואינו שומר את פיו אינו שומר מצרות נפשו.

5

ויבנו העם בלילה ההוא [יד. א]

שני שכר

מה היה סופם של המרגלים - שגרמו עי"ז בכיה לדורות. וכן המה עוד הוסיפו בכיה על בכיה, והגענו למה שהגענו היום, שבבית ישראל ראינו שערוריה על שערוריה ובכיה על בכיה, וכל זה הוא מפני שמאסטנו בארץ חמדה, ועיין בספר שפת אמת למרן מהר"ם חאגיז דף נא. ב שכתב בגודל העונש של המדברים בגנות יושבי ארץ ישראל. וזה לשונו: כי יצאה הגזירה מלפניו יתברך, דבשם שכל האנשים הרואים את כבודי, דהיינו הדור ההוא, אני גוזר עליהם שלא יהיו רואים את הארץ, כן לדורות הבאים - כל מי שיוציא שם רע על הארץ ילקה בגופו ויבטל בעונש זה, והיינו וכל מנאצי לא יראה [יד. כג] דקאי על העתיד ג"כ, עיי"ש. ועיין עוד בספר הקדוש חסד לאברהם, להמקובל האלקי [מהר"א אבולאי, זקינו של מן החיד"א, מעין ג נהר ים] שכתב בת"ל: כל הדר בארץ ישראל נקרא צדיק הגם שאינו צדיק כפי הנראה לעינים, כי אם לא היה צדיק היתה הארץ מקיאה, כמו שאמר הכתוב ויקרא ית' כהן יותקיא הארץ את יושביה', ומיין שהארץ אינו מקיאו - בהכרח הוא נקרא צדיק, ואף אם הוא בחזקת רשע, עכ"ל הקדוש. [ונראה, שיש מקור לדברי המקובל האלקי הנ"ל שכל דבריו ברוח הקדוש נאמרו, גם בש"ס דילן במסכת ע"ז נב, א] במה דקאמרו שם תא חזי, מה בין גבויי בבל לליסטים דארץ ישראל, עיי"ש פירש"י. ובספר עבודת עבודה [להגאון מהרשיק מבראד

לח) ועשו להם ציצית וגו'. כל תוכן הפר' צריך ביאור כי איך יזכור את כל מצות ה' ע"י שיסתכל בחוט של תכלת, ונ"ל זה הענין בשני דרכים. הדרך הראשון הוא, ע"ד שאמרו בספרי ומביאו הילקוט פר' האזינו (לכ.תתקמב) א"ל הקב"ה למשה אמור להם לישראל הסתכלו בשמים שבראתי לשמשכם שמה שנו מדתם או שמה עלה גלגל חמה מן המערב, ולא עוד אלא ששמה לעשות וכו', וכן הוא אומר לענין הים (ירמיה ה.כב) האותי לא תיראו וגו' אשר שמתו חול גבול לים. שמה שינה מדתו ולא עוד אלא שמצטער לעשות ואין יכול שנאמר (שם ה.כב) ויתגעשו ולא יוכלו. מכאן ראייה שהים אינו משנה מדתו מיראה שהרי מצטער לעשות ואינו רשאי, והשמים אינן משנים מדתם מאהבה כמ"ש ולא עוד אלה ששמה לעשות. והנה בענין התכלת ארז"ל (מנחות מג.) תכלת דומה לים, וים דומה לרקיע, ורקיע דומה לכסא כבוד, וכודאי פירושו שצבעים אלו בדומה לדומה כי אין תכלת דומה לרקיע אלא כל אחד נוטה בצבעו אל הדומה לו וכל אחד עמוק מחבירו. ובמאמר זה חתם כל הענין לומר מה ענין הסתכלות בחוט של תכלת לשיזכור ע"י זה כל מצות ה' ולא יצא מן המדה אפילו כמלא נימא, אלא לפי שתכלת דומה לים וע"י שיסתכל בחוט זה יזכור אל הים הדומה לו בצבעו ויהיה דומה כאלו היה הים תמיד נגד עיניו, ואז יתבונן במעשה הים שאינו יוצא מן המדה אפילו כמלא נימא וממנו יראה וכן יעשה בק"ו שהזכיר בעל המדרש האומר הסתכלו בים כי הסתכלו היינו לשון ציצית שהוא נגזר

6 כ"י י"ך

4

מלשון מציץ מן החרכים. (שיר.ב.ט) דהיינו שיהיה מציץ ומסתכל בים שאינו משנה
 מדתו כך הוא לא ישנה בק"ו ואם יעבור אפילו על אחת מכל מצות ה' הרי הוא יוצא
 מן המדה אשר מדר לו ה' לומר עד פה תבא ולא תוסיף בזה מותר וזה אסור.
 אך לפי שמן הים אין ללמוד כי אם לעבוד את ה' מיראה, שהרי אמר בים ולא עוד
 אלא שמצטער לעשות כו' וכמ"ש האותי לא תיראו נאום ה' אשר שמתי חול גבול
 לים. ש"מ שמן הים אין ללמוד כי אם היראה מילתא זוטרתי לגבי משה ולגבי כל
 דכוותיה אבל אין זה סוף השלימות, כי העושה מאהבה ועובד את ה' בשמחה גדול
 מן הירא אלהים והוא הנהנה מיגיעת כפיו בתורה שארו"ל (ברכות.ח.), כי העושה
 בשמחה מאהבה נהנה מעצם היגיעה, אבל הירא אינו נהנה מעצם המעשה, ע"כ
 אמר וים דומה לרקיע כי ע"י שיזכור תמיד במעשה הים יהיה דומה כאלו הים
 תמיד נגד עיניו ואחר כך יהיה דומה גם כן כאלו הוא מסתכל ברקיע תמיד כי ים
 דומה לרקיע וממנו יראה וכן יעשה, מה הרקיע אינה משנה מדתו ולא עוד אלא
 ששמח לעבוד כך יעבוד גם הוא את ה' בשמחה מאהבה, ואם יאמר העובד ה'
 מה יתרון לעושה מאהבה על העושה מיראה, ע"ז אמר ורקיע דומה לכסא כבוד,
 כי ע"י זה יזכור שמתוך האהבה יבא לרביקות השכינה מקום חוצבה של הנשמה
 כי כל ירא מתרחק מן זה שהוא ירא ממנו, והאובה משתדל תמיד לדבק בנאהב לו
 כי על כן יבא על שכרו נמצא שהאהבה תכלית ההצלחה כי על ידה יזכה לדבק
 בכסא כבוד וע"י שיציץ ויסתכל ברקיע יהיה נזכר לכסא כבוד ע"י דמיון הצבעים.
 ולפי שיש כאן רמז לשכר נגלה של העה"ז הבא בזכות היראה, ולשכר נסתר הבא
 בזכות האהבה, כמ"ש (ברכות.ח.) בנהנה מיגיע כפיו אשריך בעה"ז, וטוב לך לעה"ב.
 ע"כ נאמרה פרשה זו ועשו להם ציצית בלשון נסתר, ואח"כ והיה לכם לציצית בלשון
 נוכח ונגלה וזה פירוש יקר, וזהו טעם ה' חוטין ה' קשרים סך הכל י"ג כמספר אהבה.

6 (7) עמ

11

6

11

אני כי אלטיבס אשר סולאחי אחכס וכו' אני כי
 אלטיבס. כפל. ככלל כי אדם לריך תמיד לסמלוח
 על מחשבתו שכל דבוריו ומחשבותיו וסגופותיו פושט
 רשס למפלס ולקר לריך סאדס לסמור כל מחשבותיו
 וסגופותיו וריביות דבראם ה' ביון סכל סגופותיו פושט
 דושס למפלס וזס סוא כלל גדול בעצמות סבורס לריך
 סאדס לסמלוח על מחשבתו סכל סגופותיו פושט רשס
 למפלס כי סש"י יודע מחשבות בני אדם ומשגות תמיד
 בסשנחס פרטיו על כל דרכו בני אדם וזס סטיקר
 סגדות סאדס סאדס יפלס על מחשבתו סכש"י משגות
 סללו על דרכו וזכו אני כי אלטיבס אשר סולאחי אחכס
 מארץ מלרס ומפלס על מחשבתך אני כי אלטיבס אני
 משגות תמיד על כל דרכיך:

1 (8) סגופותיו פושט

(5)